

FIGYELŐ

Népességelőreszámítások Nemzetközi Szemináriuma (Training Workshop on Population Projections) Budapest, 1980. március 17—28.

Az Egyesült Nemzetek Népesedési Alapja és a Központi Statisztikai Hivatal között született megállapodás alapján az ENSZ Fejlesztési Technikai Együttműködési Főosztály és a KSH Népeségtudományi Kutató Intézet szervezésében a fejlődő országok szakemberei — demográfusok, statisztikusok, családtervezési bizottságok és tervező intézmények munkatársai — részére kéthetes szemináriumot tartottak Magyarországon ez év március 17-től 28-ig. A szeminárium színhelye a SZÁMOK volt.

A szeminárium célja az ENSZ és intézményei, valamint a statisztikailag fejlett országok által felhalmozott népességelőreszámítási tapasztalatok áttekintése, megismertetése és a fejlődő országokban használható módszerek begyakorlása regionális csoportfoglalkozásokon. Ezenbelül az ENSZ számítógépes programcsomagjainak megismerésére és saját országuk adatainak felhasználásával gyakorló előrejelzési programok futtatására is lehetőséget kaptak a résztvevők. Ugyanakkor a csoportfoglalkozások keretein belül minden egyes résztvevő beszámolt a hazájában folyó munkáról, az ország népességfejlődéséről és sajátos problémáiról. A beszámolókat összegező regionális jelentéseket a szeminárium utolsó két napján megvitatták, majd a jelentésekben foglaltak felhasználásával ajánlásokat dolgoztak ki az ENSZ és a fejlődő országok népességelőreszámításainak tervezéséhez.

A szeminárium igazgatója *dr. Vukovich György* volt, szervezője magyar részről *Szabó Kálmán*, technikai titkára *Shunichi Inoue* (ENSZ Népesedési Főosztály) volt.

A szemináriumot magyar részről *Nyitrai Ferencné dr.* államtitkár, a KSH elnöke, az ENSZ részéről *dr. Leon Tabah* az ENSZ Népesedési Főosztály vezetője nyitotta meg, majd (általában délelőttönként) összesen 17 előadás hangzott el, felölelve az előreszámítások tervezésének, előkészítésének, végrehajtásának és értékelésének illetve az eredmények felhasználásának kérdéseit. Ezenbelül több előadás foglalkozott a termékenységi, halandósági és vándorlási adatok becslésével, a jövőre vonatkozó feltételezések kidolgozásával, a hiányos és pontatlan adatokból kiinduló becslésekkel és a népesedési folyamatok társadalmi-gazdasági hátterével. Az előadások szerzői *dr. Molnár László* (KSH Népeségtudományi Kutató Intézet), *dr. Leon Tabah* (ENSZ Népesedési Főosztály), *dr. M. A. El-Badry* (ENSZ Népesedési Főosztály), *dr. Klingner András* (KSH Népesedéstatistikai Főosztály), *prof. Samuel Preston* (Pennsylvania Egyetem, USA), *Shigemi Kono* (Egészségügyi és Jóléti Minisztérium, Japán), *dr. Jean Bourgeois-Pichat* (INED, Franciaország), *K. C. Zachariah* (Világbank), *Y. C. Yu* (ENSZ Statisztikai Hivatal), *prof. J. Durand* (USA), *Shunichi Inoue* (ENSZ Népesedési Főosztály), *T. Frejka* (Népesedési Tanács, USA), *A. Isupov* (Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási Főosztály, Szovjetunió), *S. Baum* (Nemzetközi Demográfiai Intézet, USA) és *M. Macura* (Közgazdasági Intézet, Jugoszlávia) voltak. *Bourgeois-Pichat* és *Zachariah* a szemináriumon nem tudtak megjelenni, ezért előadásukat *L. Tabah* és *van den Boomen* (ENSZ Európai Gazdasági Bizottság) illetve *S. Baum* tartották meg.

Az előadások után (általában délutánonként) a résztvevők öt regionális csoportban vitatták meg a hallottakat, a régió sajátos viszonyaiból eredő ki-

egészítésekét a csoportok vezetői illetve az adott területet jól ismerő tanácsadók segítségével. Az egyes régiók a következők voltak:

- Ázsiai országok, a csoport vezetője *J. Huguet* (Ázsiai Gazdasági és Szociális Bizottság);
- Közel-keleti országok, a csoport vezetője *prof. A. Khalifa* (Statisztikai Intézet, Egyiptom);
- Angolul beszélő afrikai országok, a csoport vezetője *I. Ekamem* (Afrikai Gazdasági Bizottság);
- Francia nyelvű afrikai országok, a csoport vezetője *F. Gendreau* (Együttműködési Minisztérium, Franciaország);
- Európai országok, a csoport vezetője *Miltényi Károly* (KSH Társadalmi Statisztikai Főosztálya).

Az egyes csoportokban tanácsadóként — az előadókon kívül — *J. E. Eblen* (Egészségügyi Világszervezet) és *Valkovics Emil* (KSH Népességtudományi Kutató Intézet) is közreműködtek.

A szemináriumra 25 országból érkeztek résztvevők, legtöbbször Ázsiából (Bangladesh, Ciprus, Indonézia, Irak, Laosz, Malájzia, Szamoa, Szíria, Törökország) és Afrikából (Algéria, Ghana, Elefántcsontpart, Libéria, Nigéria, Sierra Leone, Szudán, Tanzánia, Felső Volta). Érkeztek résztvevők néhány európai országból (Bulgária, Görögország, Jugoszlávia, Lengyelország) és Latin-Amerika illetve a Karib térség országaiból is (Haiti, Jamaika, Peru).

Az érdeklődés mind az előadások, mind pedig a csoportfoglalkozások iránt nagy volt, a résztvevők igen aktívan bekapcsolódtak a munkába és egyöntetű vélemény szerint hasznos eszmecsere alakult ki. A későbbiekben az ENSZ Népesedési Főosztály az összegyűjtött előadásokat, regionális jelentéseket és ajánlásokat angol és francia nyelvű kötetekben publikálni fogja, hogy a többi fejlődő országok is hasznosíthassák a szeminárium tapasztalatait. Természetesen a dolgozatok felett, jól működő statisztikai szolgálattal rendelkező országok — köztük hazánk — népességlőrszámításaihoz is sok segítséget nyújtanak, hiszen a téma világszerte ismert szakembereinek legújabb eredményeit tartalmazzák.

A szeminárium *Barta Barnabás* a KSH elnökhelyettese és *P. Ramirez* az ENSZ Fejlesztési Technikai Együttműködési Főosztály vezetője záróbeszédével fejeződött be. *P. Ramirez* záróbeszédében hangsúlyozta, hogy a szeminárium a fejlődő országok szakembereivel folytatott tapasztalatátadás új formája, ehhez hasonló összejeveleteket a jövőben rendszeresen kívánnak szervezni. Az ENSZ részéről köszönetét fejezte ki a magyar szerveknek a szeminárium megszervezéséért és zökkenőmentes lebonyolításáért.

Szabó Kálmán

*Международный семинар по перспективным исчислениям населения
г. Будапешт, 17—28 марта 1980 г.*

Фонд ООН для деятельности в области народонаселения и Центральное статистическое управление ВНР заключили соглашение, по которому Главотдел технического сотрудничества для развития ООН и Исследовательский институт по демографии ЦСУ ВНР организовали семинар продолжительностью двух недель для экспертов — демографов, статистиков, сотрудников комиссий по планированию семьи и планирующих учреждений. Семинар состоялся в Венгрии с 17 по 28 марта текущего года в здании САМОК.

Семинар преследовал цель дать обзор об опыте по перспективному исчислению населения, накопленном в ООН и его учреждениях, а также в статистически развитых странах, познакомиться с этим опытом и обучать применяемые в развивающихся странах методы на региональных групповых занятиях. В пределах этого участники имели возможность ознакомиться с программными пакетами вычислительных машин ООН и проводить как

упражнение программы прогнозов при использовании данных собственной страны. Одновременно в рамках групповых занятий каждый участник дал отчет о проводимой в своей стране работе, о развитии населения и своеобразных проблемах страны. Региональные отчеты, суммирующие доклады, были обсуждены за последние два дня семинара, затем с использованием отчетов были разработаны рекомендации для планирования перспективных исчислений населения, выполняемых ООН и развивающимися странами.

Директором семинара был *д-р Дьёрдь Вукович*, его организатором с венгерской стороны — *Кальман Сабо*, техническим секретарем был *Шуничи Иноуэ* (Главотдел народонаселения ООН).

Со стороны Венгрии председатель ЦСУ, государственный секретарь *д-р Вера Нитраи*, со стороны ООН *д-р Леон Таба*, директор Главотдела на родонаселения ООН открыли семинар, затем (вообще по утрам) всего 17 докладов было прочитано, охватывая вопросы планирования, подготовки, проведения и оценки перспективных исчислений и использования результатов. В рамках этого несколько докладов занималось оценкой данных о плодovitости, смертности и миграции, разработкой условий в отношении будущего, оценками, исходящими из неполных и неточных данных и социально-экономическим фоном демографических процессов. Авторы докладов: *д-р Ласло Мольнар* (Исследовательский институт по демографии ЦСУ), *д-р Леон Таба* (Главотдел народонаселения ООН), *д-р М. А. Эл Бадри* (Главотдел народонаселения ООН), *д-р Андраш Клинггер* (Главотдел статистики народонаселения ЦСУ), *профессор Самуел Престон* (Университет Пенсильвании, США), *Шигеми Коно* (Министерство здравоохранения и благосостояния, Япония), *д-р Жан Буржисо-Пиша* (ИНЭД, Франция), *К. С. Захария* (Мировой банк), *И. С. Ю.* (Статистическое управление (ООН), *проф. Ж. Дюрэнд* (США), *Шуничи Иноуэ* (Главотдел народонаселения ООН) *Т. Фрейка* (Совет народонаселения, США), *А. Исупов* (Главотдел переписи населения Центрального статистического управления СССР), *С. Баум* (Международный демографический институт, США) и *М. Мацурра* (Экономический институт, Югославия.) *Буржисо-Пиша* и *Захария* не могли присутствовать на семинаре, поэтому *Л. Таба* и *ван ден Боомен* (Экономическая комиссия для Европы ООН) читали их доклады.

После докладов (вообще в послеобеденное время) участники обсуждали слышанные доклады, дополнения, связанные с характерными условиями района при помощи руководителей групп или советников, знающих хорошо данную территорию. На семинаре были представлены следующие районы:

- Страны Азии, руководитель группы — *Ж. Югэ* (Экономическая и Социальная комиссия для Азии)
- Страны Ближнего Востока, руководитель группы — *проф. А. Калифа* (Статистический институт, Египет)
- Говорящие по-английски страны Африки, руководитель группы — *И. Экамен* (Экономическая комиссия для Африки)
- Говорящие по-французски страны Африки, руководитель группы — *Ф. Жандро* (Министерство сотрудничества, Франция)
- Страны Европы, руководитель группы — *Кароль Мильтеньи* (Главотдел статистики социальных услуг ЦСУ ВНР).

В отдельных группах участвовали как советники — кроме докладчиков — *Ж. Э. Эблен* (Всемирная организация здравоохранения) и *Эмиль Валькович* (Исследовательский институт по демографии ЦСУ ВНР).

Участники семинара приехали из 25 стран, большинство их из Азии (Бангладеш, Кипр, Индонезия, Ирак, Лаос, Малайзия, Самоа, Сирия, Турция) и Африки (Алжир, Гана, Берег Слоновой Кости, Либерия, Нигерия, Сьерра Леоне, Судан, Танзания, Верхняя Волта). Участники пришли также из некоторых европейских стран (Болгария, Греция, Югославия, Польша) и из стран Латинской Америки или Карибского пространства (Гаити, Ямайка, Перу).

Был проявлен большой интерес как к докладам, так и к групповым занятиям. Участники включились очень активно в работу и по единогласному мнению развертывался полезный обмен мнениями. Позже Главотдел народонаселения ООН будет публиковать собранные доклады, региональные от-

четы и рекомендации в томах на английском и французском языках, чтобы также и другие развивающиеся страны могли использовать опыт семинара. Разумеется, что доклады оказывают большую помощь также и странам с развитой статистической службой — среди них и Венгрии — в перспективном исчислении населения, ведь доклады содержат новый опыт известных во всем мире экспертов.

Семинар закончился с заключительными словами заместителя председателя ЦСУ ВНР — *Барнабаша Барта* и начальника Главотдела технического сотрудничества для развития ООН — *П. Рамиреза*. В своей заключительной речи *П. Рамирез* подчеркнул, что семинар является новой формой передачи опыта, проведенной с экспертами развивающихся стран и намечается организовать подобные совещания регулярно в будущем. Со стороны ООН он выразил свою благодарность венгерским органам за организацию семинара и его дружное осуществление.

Калман Сабо

Training Workshop on Population Projections Budapest, 17—28 March 1980.

According to the agreement concluded between the UN Fund for Population Activities and the Hungarian Central Statistical Office the Department of Technical Cooperation for Development of the UN and the Demographic Research Institute of the Hungarian Central Statistical Office organized a Training workshop of two weeks for the experts — demographers, statisticians, collaborators of family planning commissions and planning institutions — of the developing countries in Hungary from 17 to 28 March 1980. The place of the Training workshop was the building of SZÁMOK.

The aim of the Training workshop was to offer a survey on the accumulated experiences gained by the UN and its institutions as well as by the countries with developed statistics, to familiarize the participants with these experiences and to train them for the methods applicable in the developing countries at practical sessions held for regional groups. Within this the participants had also an opportunity to get acquainted with computer programme package and to carry out projection programmes for practice making use of the data of their own country. At the same time within the framework of the practical sessions held for groups each participant reported on the work done in his/her country, on the development of the population and the specific problems of the country. The regional reports summarizing the papers were discussed the last two days of the Training workshop. Then on basis of the content of the reports recommendations were developed for the planning of the population projections of the UN and the developing countries.

The director of the Training workshop was *Dr. György Vukovich*, its organizer from Hungarian side was *Kálmán Szabó*, its technical secretary — *Shunichi Inoue* (UN Population Division).

From Hungarian side the Training workshop was opened by *Dr. Vera Nyitrai*, President of the Hungarian Central Statistical Office, from the side of the UN by *Dr. Léon Tabah*, Director of the UN Population Division, then (generally in the morning hours) altogether 17 lectures were held covering the questions of planning, preparation, performance, evaluation of population projections as well as the questions of the utilization of the results. Within this several papers dealt with the estimation of fertility-, mortality- and migration data, the development of the conditions for the future, the estimations starting from incomplete and unreliable data and with the socio-economic background of the population processes. The authors of the papers were *Dr. László Molnár* (Demographic Research Institute of the HCSO), *Dr. Léon Tabah* (UN Population Division), *Dr. M. A. El-Badry* (UN Population Division), *Dr. András Klinger* (Population Statistics Department of the HCSO), *Prof. Samuel Preston* (Pennsylvania University, USA), *Shigemi Kono* (Ministry of Health and Wal-

fare, Japan), Dr. Jean Bourgeois-Pichat (INED, France), K. C. Zachariah (World Bank), Y. C. Yu (UN Statistical Office), Prof. J. Durand (USA), Shunichi Inoue (UN Population Division), T. Frejka (Population Council, USA), A. Isupov (Population Census Department of the Central Statistical Office of the USSR), S. Baum (International Demographic Data Center, USA), M. Macura (Economic Institute, Yugoslavia). Bourgeois-Pichat and Zachariah were not able to be present at the Training workshop, therefore their papers were read by L. Tabah and van den Boomen (UN Economic Commission for Europe) as well as by S. Baum.

After the lectures (generally in the afternoon) the participants discussed in five regional groups the content of the papers, the completions resulting from the specific conditions of the region by the help of the leaders of the groups and the advisers knowing well the given territory. The individual regions were as follows:

- Countries of Asia, leader of the group — J. Huguet (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific);
- Countries of Middle East leader of the group Prof. A. Khalifa (Institute of Statistics, Egypt);
- English-speaking countries of Africa, leader of the group — I. Ekamen (Economic Commission for Africa);
- French-speaking countries of Africa, leader of the group — F. Gendreau (Ministry of Cooperation, France);
- Countries of Europe, leader of the group — Károly Miltényi (Department of Social Service Statistics of the HCSO).

In the individual groups also J. E. Eblen (World Health Organization) and Emil Valkovics (Demographic Research Institute of the HCSO) participated as advisers — beside the authors of the papers.

The participants of the Training workshop arrived from 25 countries, most of them from Asia (Bangladesh, Cyprus, Indonesia, Iraq, Laos, Malaysia, Samoa, Syria, Turkey) and Africa (Algeria, Ghana, Ivory Coast, Liberia, Nigeria, Sierra Leone, Sudan, Tanzania Upper Volta). There were also participants from some European countries (Bulgaria, Greece, Yugoslavia, Poland) and from the countries of Latin America and the Caribbean (Haiti, Jamaica, Peru).

There was a great interest both in the papers and in the sessions for groups. The participants joined very actively in the work, and an unanimous opinion developed that a useful exchange of views took place. Later the UN Population Division intends to publish the collected papers, regional reports and recommendations in English and French volumes that also the other developing countries should be able to make use of the experiences of the Training workshop. Naturally, the papers rendered a great help also to the developed countries with high-level statistical service — among them also to Hungary — for their population projections as the papers contain the recent results of experts known all over the world.

The Training workshop ended with the closing speeches of Barnabás Barta, Deputy-President of the HCSO and P. Ramirez, Deputy-Director of the UN Department of Technical Cooperation for Development. P. Ramirez in his closing address stressed that the Training workshop is a new form of disseminating the experiences among the experts of developing countries, and that they intend to organize regular similar meetings in the future. From the side of the UN he expressed his gratitude to the Hungarian organs for the organization of the Training workshop and for its proper performance.

Kálmán Szabó

A termékenység meghatározói: fontosabb elméletek és új kutatási irányzatok (A Népeségtudományi Unió szemináriuma. Bad Homburg, 1980. április 14–17.)

A Népeségtudományi Unió több szemináriumot rendezett a közelmúltban a termékenység kutatásának kérdéseiről. Ez a legutóbbi szeminárium, amelynek szervezésében a Német Népeségtudományi Társaság működött közre, a termékenységet meghatározó gazdasági, társadalmi, kulturális és pszichológiai tényezők újabb elméleteit vitatta meg. A téma kitűzésének háttere az, hogy a népeségtudományban meglehetősen nagy a kiábrándulás a termékenység régebbi elméleteivel szemben, ezek az elméletek nem tudják sem a fejlődő országokban meginduló, illetve meg nem induló termékenység csökkenést kielégítően megmagyarázni, sem a fejlett tőkés országokban az 1960-as évek közepe óta bekövetkezett zuhanásszerű termékenység csökkenés okait kimutatni.

Mivel a hagyományos demográfiai elméletek nem tudják kellőképpen megmagyarázni ezeket a folyamatokat, a szemináriumra demográfusokon kívül szociológusokat, közgazdászokat, történészeket és pszichológusokat, valamint kultúrantropológusokat is meghívtak, akik a termékenységet meghatározó tényezőkkel a saját tudományuk nézőpontjából kiindulva foglalkoztak.

A szemináriumot úgy szervezték meg, hogy először a meghatározó tényezők jellege, illetve a különböző tudományos megközelítések (közgazdaságtani, pszichológiai, szociológiai és kulturális tényezők, illetve elméletek) szerint tárgyalták a témát. Ennek keretében vitatták meg a benyújtott dolgozatokat. Ezt követően egy-egy összefoglaló ülés foglalkozott a fejlett (*Klinger András* elnöklétével) és a gyengén fejlett országokkal. Végül *H. Leridon* foglalta össze az eredményeket.

A termékenységnek a Chicago-i iskola által kidolgozott közgazdaságtani elméleteit, amelyek a fogyasztói döntések mintájára magyarázzák a gyermekszámra vonatkozó elhatározásokat, erősen bírálták a résztvevők. Igaz azonban, hogy ennek az irányzatnak egyetlen védelmezője sem volt jelen. *H. Leibenstein*, aki az ilyen típusú elméleteket képviselte volna, azt fejtette ki, hogy az emberek és családok többsége általában nem maximalizál a fogyasztói döntésekben sem, így a gyermekszámra vonatkozó elhatározásoknál sem, hanem bizonyos konvenciókat követ. *Andorka Rudolf* tanulmányában azt a következtetést vonta le, hogy a közgazdaságtani elmélet szerinti pozitív korreláció a családi jövedelem és a gyermekszám között egy szűk tartományon belül érvényesül (tehát jövedelmi tényezőkkel, például családi pótlékkal a termékenység 10–20 százalékos növekedését lehet legfeljebb elérni), a termékenység nagyobb változásai mögött a gyermekszámra vonatkozó normák és értékek változásait kell keresni. Az igazán érdekes kérdés azonban az, hogy ezek a normák és értékek milyen tényezők hatására változnak meg.

G. Hawthorn is a normák szerepét emelte ki. Az általános felfogással ellentétben azt a nagyon érdekes gondolatot fejtette ki, hogy a fejlett társadalmakban a termékenység egyre kevésbé függ a gazdasági tényezőktől és egyben egyre kevésbé az egyéni döntések függvénye, hanem egyre inkább a közös társadalmi normák határozzák meg. *Ph. Aries* egy olyan több évszázadra kiterjedő magyarázatot adott elő, hogy a gyermek, aki 18. század óta a család érdeklődésének középpontjába került, ambícióinak fő hordozója volt (ezért korlátozták a gyermekszámot, hogy kevés gyermeknek jobb nevelést adhassanak, jobb anyagi feltételeket teremthessenek), az utolsó években elvesztette ezt a pozíciót, a családok egyre kevésbé érzik fontosnak a gyermekeket és ezért sok esetben teljesen elzárkóznak a gyermekszüléstől. *J. Simons* azt fejtette ki, hogy a gyermekszámra vonatkozó döntések — a *Durkheim*-féle fogalmak értelmében — nem a „profán” jelenségkörbe tartoznak, ahol a hasznosság szempontjai érvényesülnek, hanem a „szent jelenségkörbe”, ahol ezek a szempontok nem játszanak szerepet, hanem végső értékek határozzák meg az elhatározásokat.

L. von Rosenstiel és szerzőtársai egy nyugatnémetországi pszichológiai termékenység vizsgálatot mutattak be, amelyben az egyéni döntések pszichológiai tényezőit kutatják. *R. Mackensen* is az egyéni viselkedést megmagyarázó elméletek fontosságát hangsúlyozta.

J. C. Caldwell „vagyon-áramlás” elméletét adta elő a korábbiaknál kifejtettebb formában. Eszerint a nagy gyermekszámról az erősen csökkenésre való áttérés akkor indul meg a fejlődő országokban, amikor a gazdasági és társadalmi viszonyok változása következtében a jövedelmek és más hasznok már nem a gyermekektől a szülők felé áramlanak, hanem inkább a szülőktől a gyermekek felé, vagyis amikor a szülőknek többet kell gyermekeiknek adniuk, mint amennyit tőlük kapnak. C. Safilios-Rotschild szerint viszont a termékenység csökkenés megindulásának előfeltétele a gazdagok és a szegények, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőtlenség mérsékelése. G. McNicoll pedig kínai, indonéziai (Bali) példákra, illetve Bangladesht ellenpéldájára hivatkozva azt mondta, hogy a termékenység csökkenésének magyarázatához a társadalmi intézményeket (az említett példák esetében a helyi államigazgatás erős vagy gyenge voltát) kell figyelembe venni.

A szemináriumon természetesen nem fogalmazódott meg a termékenységnek egy új elmélete. A sokszor éles vitákból azonban leszűrhetjük azt az általános következtetést, hogy a figyelem a szociológiai tényezők felé fordult.

Andorka Rudolf

Определители плодовитости: основные теории и новые тенденции исследований (Семинар Международного союза по научному исследованию народонаселения. г. Бад Гамбург, 14—17 апреля 1980 г.)

В недалеком прошлом Международный союз организовал ряд семинаров по вопросам исследования плодовитости. Этот последний семинар, организованный совместно с Немецким обществом по демографии, обсуждал новые теории определяющих плодовитость экономических, общественных, культурных и психологических факторов. Тема была выбрана потому, что в демографии имеется довольно большое разочарование в прежних теориях плодовитости; эти теории не могут объяснить удовлетворительно ни начавшееся или еще неначавшееся снижение плодовитости в развитых странах, ни причины резкого сокращения плодовитости, происшедшего с середины 1960-ых годов.

Так как традиционные демографические теории не могут хорошо объяснять эти процессы, на семинар были приглашены кроме демографов также и социологи, экономисты, историки и психологи, а также культурные антропологи, которые занимались определяющими плодовитость факторами с точки зрения своей дисциплины.

Семинар был организован таким образом, что тема была обсуждена сперва по характеру определяющих факторов или по разным научным приближениям (экономическим, психологическим, социологическим и культурным факторам или теориям). В рамках этого были рассмотрены представленные доклады. Затем состоялась сессия для подытоживания установлений по развитым странам (под председательством *Андраша Клингера*) и сессия в отношении недоразвитых стран. Наконец, *Г. Леридон* подводил итоги.

Участники подвергнули большой критике разработанные школой Чикаго экономические теории плодовитости, которые объясняют решения по числу детей по примеру решений потребителей. Однако, правда, что на семинаре не присутствовали сторонники таких теорий. Г. Лейбенштейн, который представил бы эту тенденцию, изложил, что вообще большинство людей и семей не максимирует ни в решениях потребителей, ни в решениях по числу детей, а следует известным конвенциям. В своем докладе *Рудольф Андорка* сделал вывод, что положительная корреляция — согласно экономической теории — между доходом семьи и числом детей действует только в узком диапазоне (следовательно, при помощи факторов дохода, например, семейной надбавки можно увеличить плодовитость на не более 10—20 %), за большими изменениями плодовитости нужно искать изменения норм и значений по числу детей. Однако, действительно интересным показывается вопрос под влиянием каких факторов изменяются эти нормы и значения.

Также и Г. Госорн подчеркнул роль норм. В противоположность общему взгляду он изложил очень интересную идею, что в развитом обществе плодовитость зависит все меньше и меньше от экономических факторов, ни от индивидуальных решений, а скорее она определяется все больше и больше общими общественными нормами. Ф. Ариес дал объяснение, охватывающее несколько столетий, по которому с 18-го столетия ребенок оказался в центре интереса семьи, основным носителем ее амбиций (поэтому число детей было ограничено, чтобы дать лучшее воспитание, лучшие материальные условия меньшему числу детей), но за последние годы он терял эту позицию, семьи считают детей все менее и менее важными и поэтому во многих случаях они совсем отказываются от родов. Ж. Саймонс сказал, что решения по числу детей — по понятию *Дуркгейма* — не относятся к кругу «профанных» явлений, где преобладают аспекты полезности, а к кругу «святых» явлений, где эти аспекты не играют роли, а конечные значения определяют решения.

Б. фон Розентил и соавторы представили проведенное в Западной Германии психологическое обследование плодовитости, в котором они изучают психологические факторы индивидуальных решений. Также и Р. Мэнкенсен подчеркнул значение объясняющих индивидуальное поведение теорий.

Ж. С. Калдуэлл изложил теорию «течения имущества» в более детальной форме, чем раньше. Согласно этой теории, переход от высокого числа детей на резко снижающееся число начался в тот момент, когда вследствие изменения экономических и социальных условий доходы и другие прибыли не текут больше от детей к родителям, а скорее от родителей к детям, то есть когда родители должны дать больше своим детям, чем они получают от них. Однако, по С. Сафилиос-Ротшильду, предусловием начала снижения плодовитости является уменьшение неравномерности между богатыми и бедными, а также между мужчинами и женщинами. Ж. МэнНиколл, ссылаясь на примеры Китая и Индонезии (Бали) или на контрпример Бангладеша сказал, что для объяснения снижения плодовитости следует учесть общественные учреждения (в случае упомянутых примеров силу или слабость местной администрации).

Разумеется, что на семинаре новая теория плодовитости не была оформлена. Однако, из часто горячих дебатов можно сделать общий вывод, что внимания всё дальше уделяется социологическим факторам.

Рудольф Андорка

Determinants of fertility: main theories and recent research trends (Seminar of the International Union for the Scientific Study of Population. Bad Homburg, 14—17 April 1980.)

In the recent past the International Union for the Scientific Study of Population convened several seminars on the questions of fertility research. This Seminar organized jointly with the German Demographic Society discussed the new theories of the economic, social, cultural and psychological factors determining fertility. The reason for setting this subject was that in demography there is a rather great disappointment in the earlier theories of fertility; these theories cannot explain in a satisfactory way either the decline in fertility having started and having not yet started, respectively, in the developing countries or the reasons for the rapid fall in fertility occurred in the developed capitalist countries since the middle of the 1960s.

As the traditional demographic theories are not able to explain properly these processes, to the Seminar beside demographers also sociologists, economists, historians and psychologists as well as cultural anthropologists were invited who dealt with the factors determining fertility from the point of view of their own discipline.

The Seminar was organized in a way that the subject was treated first by the character of the determining factors and according to different scien-

tific approaches, respectively (economic, psychologic, sociological and cultural factors and theories, respectively). Within the framework of this the submitted papers were discussed. After this recapitulative meetings were held, one concerning the developed countries (chaired by *András Klinger*) and one regarding the underdeveloped countries. Finally *H. Leridon* summarized the results.

The participants criticized much the economic theories of fertility developed by the Chicago school and explaining the decisions on the number of children modelled on the consumer's decisions. It is true, however, that no advocate of this trend was present. *H. Leibenstein* who would have represented such theories explained that in general the majority of people and families do not maximalize in the consumer's decisions and so they do not do it at the decisions on the number of children either but they follow certain conventions. In his paper *Rudolf Andorka* drew the conclusion that the positive correlation — according to the economic theory — between family income and the number of children is valid within a narrow domain (so with income factors, e. g. family allowance fertility can be increased only by 10–20 per cent), behind the greater changes in fertility we have to seek the changes in the norms and values concerning the number of children. The real interesting question is under the impact of what factors do these norms and values change?

Also *G. Hawthorn* stressed the role of norms. In contrast to the general view he expounded the very interesting idea that in developed societies fertility depends less and less on the economic factors and on the individual decisions, but it is determined more and more by the common social norms. *Ph. Aries* gave an explanation covering some centuries according to which the child who became the centre of interest of the family, the main medium of its ambitions since the 18th century (that is the reason for limiting the number of children to be able to give a better education and create better financial conditions to less children), lost this position in the recent years, families consider children as less and less important and therefore in many cases they completely refuse to have children. *J. Simons* said that the decisions on the number of children — in the sense of Durkheim's concepts — do not belong to the „profane” phenomena where the aspects of usefulness prevail but to the „holy” phenomena where these aspects do not play any role but the final values determine the decisions.

L. von Rosenstiel and his co-authors presented a psychological fertility study carried out in Western Germany in which the psychological factors of individual decisions were investigated. Also *R. Mackensen* stressed the importance of theories explaining the individual behaviour.

J. C. Caldwell spoke of the theory of „property flow” in a more detailed form than it was done earlier. According to this transition from the high number of children to a much declining number begins in the developed countries at the moment when as a result of the economic and social changes the income and other profits do no more flow from the children towards the parents but rather from the parents towards the children, i. e. when the parents have to give more to their children than they receive from them. According to *C. Safilios-Rotschild*, however, the precondition of the start of the decline in fertility is the decrease in the inequality between rich and poor people as well as between males and females.

G. McNicoll referring to some examples of China, Indonesia (Bali) and to the counter example of Bangladesh said that for the explanation of the decline in fertility the social institutions (in case of the examples cited, the strong or weak character of local public administration) should be taken into consideration.

Of course, at the Seminar the new theory of fertility was not formulated. However from the debates which were often cutting the general conclusion can be drawn that the attention turned to the sociological factors.

Rudolf Andorka

HÍREK

A szocialista országok Tudományos Akadémiáinak sokoldalú együttműködése keretében működő Problémabizottság Demográfiai Munkacsoportja 1980. április 1—4. között tartotta VI. ülését Neubrandenburgban (NDK). Az ülészakon Bulgária, Csehszlovákia, Magyarország, Német Demokratikus Köztársaság és Szovjetunió demográfiai kutatóhelyeinek képviselői vettek részt. A KSH Népszégtudományi Kutató Intézetet *Pongrácz Tiborné dr.* osztályvezető képviselte.

A tanácskozáson a következő kérdések megvitatására került sor:

- beszámoló a Demográfiai Munkacsoport munkájáról és az 1980—1985. évekre vonatkozó közös kutatások távlati terveiről;
- a résztvevők tájékoztatója a befejezett és a tervezett demográfiai kutatásokról;
- információcsere a nemzetközi népszégtudományi élet eseményeiről.

Nemeskéri János tudományos tanácsadó, c. egyetemi tanár a KSH Népszégtudományi Kutató Intézet részéről 1980. május 4—18. között a stockholmi Tudományegyetem (University of Stockholm — Solna, Department of Archaeology and Osteological Research Laboratory) Osteológiai Laboratóriuma igazgatójának, *T. Sjövald* professzornak meghívására tanulmányutat tett Svédországban.

Május 8-án és 12-én Stockholmban, illetve Uppsalában „A paleodemográfiai kutatások eddigi eredményei, módszertani tanulságai és perspektívái” címmel tartott előadást humánbiológus szakembereknek. Május 10-én az Archeológiai Intézet igazgatójának, *M. P. Malmer* professzor felkérésére a magyarországi paleodemográfiai kutatásokról folytatott kerekasztal megbeszélést az egyetem és a Nordiska Museum meghívott szakembereivel. Az említett előadásokon kívül az Osteológiai Laboratórium, valamint az Orvosegyetem Anatómiai Intézete munkatársainak gyakorlati bemutatást tartott a makroszkópos, röntgendiagnosztikus és a Quanti-módszer szerinti nem- és életkormeghatározás tárgyában.

ИЗВЕСТИЯ

VI сессия Рабочей группы по демографии Комиссии по проблемам, работающей в рамках многостороннего сотрудничества между Академиями наук социалистических стран, состоялась 1—4 апреля 1980 г. в г. Найбранденбурге (ГДР). На сессии присутствовали делегаты демографических исследовательских пунктов Болгарии, Чехословакии, Венгрии, Германской Демократической Республики и СССР. Исследовательский институт по демографии ЦСУ ВНР был представлен заведующей отделом *Марияттой Понграц*.

На совещании были обсуждены следующие вопросы:

- отчет о работе Рабочей группы по демографии и о перспективных планах общих исследований на 1980—1985 гг.;
- информация участников о законченных и планируемых исследованиях;
- обмен информацией о событиях международной жизни в области демографии.

*

По приглашению директора Факультета археологии и Исследовательской лаборатории по остеологии (г. Солна) Университета Стокгольма, профессора *Т. Сьэвольд* научный советник Исследовательского института по демографии ЦСУ ВНР, титулярный профессор *Янош Немешкери* был на научной командировке в Швеции с 4 по 18 мая 1980 г.

8 и 12 мая он читал доклад под названием «Полученные до сих пор результаты палеодемографических исследований, их методологические уроки и перспективы» экспертам биологии в городах Стокгольме и Уппсале. 10 мая по просьбе директора Института по археологии, профессора *М. П. Мальмера* *Янош Немешкери* проводил дискуссию за круглым столом о палеодемографических исследованиях Венгрии с экспертами, приглашенными из университета и из «Нордиска Музеум»-а. Кроме упомянутых докладов он показал на практическом занятии сотрудникам Лаборатории по остеологии, а также Института по анатомии Университета медицинских наук определение пола и возраста по макроскопическому, рентгенодиагностическому методам и методу Кванти.

*

NEWS

The Demographic Working Group of the Problem Committee acting within the framework of a multilateral co-operation between the Academies of Sciences of the socialist countries held its Vth session in Neubrandenburg (GDR) on 1—4 April 1980. In the session the delegates of the research institutions of Bulgaria, Czechoslovakia, Hungary, the German Democratic Republic and the USSR took part. The Demographic Research Institute of the Hungarian Central Statistical Office was represented by *Mrs. Marietta Pongrácz*, head of section.

At the meeting the following questions were discussed:

- report on the activity of the Demographic Working Group and on the long-range plans of joint research for 1980—1985;
- information of the participants on the completed and planned demographic studies;
- exchange of information on the events of the international life in the field of demography.

*

At the invitation of Professor *T. Sjøvold*, director of the Department of Archeology and Osteological Laboratory, Solna, of the University of Stockholm *János Nemeskéri*, titular professor, scientific adviser of the Demographic Research Institute of the Hungarian Central Statistical Office made a study-tour in Sweden from 4 to 18 May 1980.

On 8 and 12 May in Stockholm and Uppsala, respectively, he read a paper under the title „Results obtained till now of paleodemographic studies, their methodological lessons and prospects to human biologists. On 10 May at the request of Professor *M. P. Malmer* director of the Institute of Archeology Nemeskéri held a round-table meeting with the experts invited from the University and the Nordiska Museum on the paleodemographic studies in Hungary. Beside the papers mentioned he carried out a practical demonstration on the determination of sex and age with macroscopic, X-ray diagnostic and Quanti methods to the collaborators of the Osteological Research Laboratory as well as of the Institute of Anatomy of the Medical University.

*

A NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET
KÖZLEMÉNYEI

A Népeségtudományi Kutató Intézet közleményei sorozatban eddig az alábbi kötetek jelentek meg:

1. Magyarország megyénkénti népességének várható alakulása, 1960. I. — 1980. I. között, 1963/1.
2. A nyugdíjasok helyzete, 1963/2.
3. A korbevallás megbízhatóságának vizsgálatai az 1960. évi népszámlálásnál, 1964/1.
4. Magyarország népességének demográfiai jellemzői régióként, 1965/1.
5. A válások okai, 1965/2.
6. A budapesti nyugdíjasok helyzete és problémái, 1965/3.
7. A társadalmi átrétegződés és demográfiai hatása, I. Budapesten és a városokban, 1965/4.
8. A népesség foglalkozásának változása 1960—1963 között, 1965/5.
9. Vizsgálatok a népesség területi eloszlásának alakulásáról Magyarországon. 1900—1960, 1966/1.
10. Lakásdemográfiai adatok, 1966/2.
11. A szociális intézetek és gondozottaik helyzete, 1966/3.
12. Magyarország népességének területi előreszámítása, 1966/4.
13. A magyar leíró statisztika fejlődése, 1966/5.
14. Termékenységi adatok, 1966/6.
15. A demográfiai tényezők hatása a művelődésre, 1967/1.
16. Iskolai végzettség és szakképzettség, 1967/2.
17. Magyarország népességének gazdasági korfái, 1967/3.
18. Nemzetiségek demográfiai sajátosságai Baranya megyében, 1968/1.
19. Magyarország népességének előreszámítása, 1966—2001, 1968/2.
20. A magyar történeti demográfia a II. világháború után, 1968/3, *(angol nyelven)*.
21. Történeti demográfiai kollokvium. Budapest, 1965, 1968/4, *(francia, angol és német nyelven)*.
22. Demográfiai jellemzők a települések nagyságcsoporthoz szerint, 1900—1960, 1968/5.
23. A Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutató Intézetének évkönyve, 1963—1968, 1968/6, *(magyar és angol nyelven)*.
24. Alkoholizmus, 1968/7.
25. Gyermekgondozási segély, 1969/1.
26. Kutatási módszerek a termékenység és a családtervezés vizsgálatára: Magyar tapasztalatok, 1969/2, *(angol nyelven)*.
27. Családtervezés Magyarországon. Az 1966. évi termékenységi és családtervezési vizsgálat (TCS) fontosabb adatai, 1970/1.
28. Gyermekgondozási segély, 1970/2.
29. 1966. évben egyetemi (főiskolai) felvételre jelentkezők demográfiai és testfejllettségi vizsgálata, 1970/3.
30. Társadalmi átrétegződés és demográfiai hatásai. II. Magyarországon, 1970/4.

31. Családtervezés Magyarországon. Az 1966. évi termékenységi és családtervezési vizsgálat (TCS) fontosabb adatai, 1970/1, *(angol nyelven)*.
32. A IX. Biológiai Vándorgyűlésen elhangzott előadások tartalmi kivonatai. Budapest, 1970. május 6—8., 1970/6, *(angol nyelven)*.
33. Magyarország népességének 1957 óta történt belföldi vándorlásának vizsgálata néhány szempontból, 1971/1, *(angol nyelven)*.
34. Magyarország halandósági táblái 1900/01-től 1967/68-ig, 1971/2.
35. Népesedéspolitika Magyarországon, 1972/1.
36. Magyarország népességének előreszámitása (1972—2001), 1973/1.
37. Nemzetiségek demográfiai sajátosságai Baranya megyében. II., 1973/2.
38. Magyarország népessége, 1974/1, *(angol nyelven)*.
39. A budapesti alkoholisták és leszármazottaik biodemográfiai vizsgálata (Első szakasz) (Előzetes jelentés), 1974/2.
40. Kriminálitási táblák, 1974/3.
41. A gazdasági korfák módszertani apparátusának felhasználása optimális stabil népességek meghatározására, 1974/4.
42. A társadalmi térbeliség néhány elméleti és gyakorlati problémája, 1975/1.
43. Népességi kérdésekkel kapcsolatos közvéleménykutatás, 1976/1.
44. Budapesti öngyilkosok vizsgálata 1972, 1976/2.
45. Az 1—60 hónapos budapesti gyermekek testi fejlettsége, szociodemográfiai és morbiditási viszonyai (Előzetes jelentés), 1977/1.
46. A fiatal gyermekes özvegy nők helyzete, 1979/1.
47. A 16—29 éves fiatalok különböző gazdasági aktivitású csoportjainak helyzetét jellemző adatok, 1979/2.

ПУБЛИКАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬНОГО ИНСТИТУТА ПО ДЕМОГРАФИИ ЦСУ

В серии сообщений Исследовательского института по демографии до настоящего времени вышли следующие тома:

1. Ожидаемая динамика населения комитатов Венгрии между 1. 1960 и 2. Положение пенсионеров. 19с3/2.
1. 1980 г. 1963/1.
3. Исследования относительно достоверности ответов о возрасте при переписи населения 1960 года. 1964/1.
4. Демографические характеристики народонаселения Венгрии по регионам 1965/1.
5. Причины разводов. 1965/2.
6. Положение и проблемы Будапештских пенсионеров. 1965/3.
7. Общественная рестратификация и ее демографические последствия, в Будапеште и в других городах. 1965/4.
8. Изменения в занятиях населения в период между 1960 и 1963 гг., 1965/5.
9. Исследования в области динамики территориального распределения населения в Венгрии. 1900—1960. 1966/1.
10. Жилищно-демографические данные. 1966/2.
11. Положение социальных учреждений и лиц, проживающих в них. 1966/3.
12. Территориальный прогноз населения Венгрии. 1966/4.
13. Развитие венгерского направления описательной статистики. 1966/5.
14. Данные о плодovitости. 1966/6.
15. Влияние демографических факторов на образование. 1967/1.
16. Школьное образование — профессиональное образование. 1967/2.
17. Экономические возрастные пирамиды населения Венгрии. 1967/3.
18. Демографические особенности национальностей в комитате Баранья. 1968/1.
19. Перспективы развития населения Венгрии, 1966—2001. 1968/2.
20. Венгерская историческая демография после второй мировой войны. 1968/3. (На английском языке.)

21. Совещание по исторической демографии. Будапешт. 1965. 1968/4. (На французском, английском и немецком языках.)
22. Демографические характеристики последние по их величине, 1900—1960. 1968/5.
23. Ежегодник Исследовательского Института по демографии ЦСУ ВНР, 1963—1968 гг. 1968/6. (На венгерском и английском языках.)
24. Алкоголизм. 1968/7.
25. Пособие по воспитанию детей. 1969/1.
26. Методы исследования плодovitости и семейного планирования: Венгерский опыт. 1969/2. (На английском языке.)
27. Планирование семьи в Венгрии. Важнейшие данные исследования по фертильности и семейному планированию (ТЧ) 1966 года.
28. Пособие по воспитанию детей. 1970/2.
29. Исследование демографических характеристик и характеристик физического развития желавших поступить в университет (ВУЗ) в 1966 году. 1970/3.
30. Общественная рестратификация и ее демографические последствия в Венгрии. 1970/4.
31. Планирование семьи в Венгрии. Важнейшие результаты исследования по фертильности и планированию семьи. (ТЧ) 1966 года. 1970/5. (На английском языке.)
32. Резюме лекций, прочитанных на X Биологической выездной сессии. Будапешт, 6—8 мая 1970 г. 1970/6. (На английском языке.)
33. Несколько аспектов исследования внутренней миграции населения в Венгрии с 1975 года. 1971/1. (На английском языке.)
34. Таблицы смертности населения Венгрии с 1900/01 г.—по 1967/68 гг. 1971/2.—
35. Политика народонаселения в Венгрии. 1972/1.
36. Прогнозы населения Венгрии. (1972—2001) 1973/1.
37. Демографические особенности национальностей в комитате Баранья. 1973/2.
38. Население Венгрии. 1974/1. (На английском языке.)
39. Биодемографическое исследование будапештских алкоголиков и их потомства. (Первая фаза). (Предварительный доклад.) 1972/2.
40. Таблицы криминальности. 1974/3.
41. Использование методологического аппарата возрастных пирамид экономических событий для определения оптимальных стабильных населений. 1974/4.
42. Несколько теоретических и практических проблем общественной ответственности. 1975/1.
43. Исследование общественного мнения о демографических вопросах. 1976/1.
44. Исследование самоубийц города Будапешта, 1972 г. 1976/2.
45. Физическое развитие, социально-демографические условия и условия заболеваемости Будапештских детей в возрасте 1—60 месяцев (Предварительный отчет) 1977/1.
46. Положение молодых вдовых женщин с детьми 1979/1.
47. Данные характеризующие положение молодых в возрасте 16—29 лет, с различной экономической активностью. 1979/2.

PUBLICATIONS OF THE DEMOGRAPHIC RESEARCH INSTITUTE

In the series of the Publications of the Demographic Research Institute the following volumes have been published:

1. Population Projections for Hungary by Counties between January 1. 1960, and January 1, 1980. 1963/1.

2. The Situation of Pensioners. 1963/2.
3. Investigation on the Reliability of Age-Admissions in the Population Census of 1960. 1964/1.
4. Demographic Characteristic of the Population in Hungary by Regions. 1965/1.
5. Causes of Divorces 1965/2.
6. Situation and Problems of the Pensioners of Budapest. 1965/3.
7. Social Mobility and its Demographic Effects in Budapest and in the Towns I. 1965/4.
8. Change in Occupation of the Population between 1960 and 1963. 1965/5.
9. A Study on the Regional Distribution of Hungary's Population 1900—1960. 1966/1.
10. Housing-Demographic Data. 1966/2.
11. Situation of Social Institutes and Their Dependants. 1966/3.
12. Regional Projections of the Population of Hungary. 1966/4.
13. The Development of the Hungarian Descriptive Statistics. 1966/5.
14. Fertility Data 1966/6.
15. The Impact of Demographic Factors on Culture. 1967/1.
16. School Qualification and Professional Training. 1967/2.
17. The Economic Age-Pyramids of Hungary's Population. 1967/3.
18. The Demographic Characteristics of the Nationalities of the County of Baranya. 1968/1.
19. Population Projection for Hungary. 1966—2001. 1968/2.
20. Hungarian Historical Demography after World War II. 1968/3. (*In English*)
21. Colloquium on Historical Demography. Budapest, 1965 1968/4. (*In French, English and German*)
22. Demographic Characteristics by Size of Settlements, 1900—1960. 1968/5.
23. Annals of the Demographic Research Institute of the Central Statistical Office, 1963—1968. 1968/6. (*In Hungarian and English*)
24. Alcoholism. 1968/7.
25. Allowance for Child's Care. 1969/1.
26. Survey Techniques in Fertility and Family Planning Research: Experience in Hungary. 1969/2. (*In English*)
27. Family Planning in Hungary. Main Results of the TCS-66 Study. 1970/1.
28. Allowance for Child's Care. 1970/2.
29. Demographic and Physical-Developmental Study of Those Who Applied for Admission to Universities (Higher Schools) in 1966. 1970/3.
30. Social Mobility and its Demographic Effects in Hungary. II. 1970/4.
31. Family Planning in Hungary. Main Results of the 1966 Fertility and Family Planning (TCS) Study. 1970/5. (*In English*)
32. Abstract of the Lectures Delivered at the 9th Hungarian Congress of Biology. Budapest, 6—7—8 May, 1970/6. (*In English*)
33. Some Aspects of the Internal Migration of Population in Hungary since 1957. 1971/1. (*In English*)
34. Life tables of Hungary from 1900/01 to 1967/68. 1971/72.
35. Population Policy in Hungary. 1972/1.
36. Population Projections of Hungary. (1972—2001). 1973/1.
37. The Demographic Characteristics of the Nationalities of the County of Baranya. II. 1973/2.
38. The Population of Hungary. 1974/1.
39. Biodemographic Study of the Budapest Alcoholics and Their Descendants (First stage.) (Preliminary report) 1974/2.
40. Criminality Tables. 1974/3.
41. Use of the Methodological Apparatus of Economic Age-Pyramids for the Determination of Optimum Stable Populations. 1974/4.
42. Some Theoretical and Practical Problems of Social Spatiality. 1975/1.
43. Public Opinion Survey Concerning Demographic Questions. 1976/1.
44. A Survey on Suicides in Budapest 1972. 1976/2.

45. Physical development, Socio-demographic and morbidity conditions of Children Aged 1—60 months in Budapest (Preliminary report) 1977/1.
46. The Situation of young Widowed Mothers. 1979/1.
47. Situation of groups of young people aged 16—29 years by their various economic activity. 1979/2.